

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»

КАФЕДРА ПОЛІТИЧНИХ НАУК І ПРАВА
ЦЕНТР СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ «POLITICUS»

ІХ ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВО - ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

«СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВА: ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ ТА
ШЛЯХИ МОБІЛІЗАЦІЇ РЕСУРСІВ»



30 квітня 2025 року

Одеса

УДК 321(477)(063)

С91

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради
ДЗ «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(№ 17 від 26 червня 2025 року)

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

Музиченко Г. В. – доктор політичних наук, професор, професор кафедри політичних наук і права ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»;

Наумкіна С. М. – доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри політичних наук і права ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»;

Гедікова Н. П. – доктор політичних наук, професор, професор кафедри політичних наук і права ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»;

Долженков О. Ф. – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри політичних наук і права ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»;

Каменчук Т.О. – кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політичних наук і права ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Проноза І.І. – кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політичних наук і права ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»;

Сучасна українська держава: вектори розвитку та шляхи мобілізації ресурсів : матеріали IX Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Одеса 30 квітня 2025 року. Одеса ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», центр соціально-політичних досліджень «POLITICUS», 2025. 253с.

УДК 321(477)(063)

С91

© ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», 2025

© Центр соціально-політичних досліджень «POLITICUS», 2025

ЗМІСТ

1. Бабіна В. О. НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА СТРАТЕГІЧНІ ІМПЕРАТИВИ	7
2. Барасій В.Ю. ЕЛЕКТРОННИЙ УРЯД: ТЕХНОЛОГІЯ І ПОЛІТИКА...	13
3. Буковський С. М. МЕХАНІЗМИ ВПЛИВУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА НА ПУБЛІЧНУ ПОЛІТИКУ	18
4. Браткевич А. О. КРОС-КУЛЬТУРНА ПАРАДИГМА В ПРОСТОРІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З МІЖНАРОДНОГО ПРАВА	21
5. Вознюк І. В., Каменчук Т. О. РОЛЬ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ БЕЗПЕКИ ПРИКОРДОННИХ ТЕРИТОРІЙ ПІД ЧАС ВІЙНИ	25
6. Гедікова Н. П. ГІБРИДНІ ЗАГРОЗИ ТА ЗАСОБИ ПРИТИДІЇ ЦЬОМУ СОЦІАЛЬНОМУ ЯВИЩУ	29
7. Голка В. Е., Панасюк О. М. ГОЛОВНІ НАПРЯМИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІСЛЯ ВОЄННОЇ УКРАЇНИ	34
8. Горобець В. В. РОЛЬ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ	38
9. Деревянкин С. Л. РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПРАВОСУДДЯ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ПОВОЄННИХ ВИКЛИКІВ ТА ЄВРОПКІЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ	41
10. Дмитрашко С. А., Казюк А. В. ПЕРЕГОВОРНІ СТРАТЕГІЇ АДМІНІСТРАЦІЇ Д. ТРАМПА В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ: ПОСЕРЕДНИЦТВО ЧИ ВЛАСНІ АМБІЦІЇ	47
11. Дмитрашко С. А., Піскун К. С. М'ЯКА СИЛА ПІДНЕБЕСНОЇ: ЯК КИТАЙ ФОРМУЄ НОВИЙ СВІТОВИЙ ПОРЯДОК	52
12. Долженков О.Ф. ПРАВОВІ ТА ЄТНИЧНІ ДИЛЕМИ ПРОТИДІЇ ДЕЗИНФОРМАЦІЇ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ: БАЛАНС МІЖ НАЦІОНАЛЬНОЮ БЕЗПЕКОЮ ТА СВОБОДОЮ СЛОВА	57
13. Калюжный Н. Г. ОСОБЛИВОСТІ КУЛЬТУРОТВОРЧОЇ ТА КОМУНІКАТИВНОЇ МІСІЇ «ТЕАТРУ ДРАМАТУРГІВ» ТА «ТЕАТРУ ВЕТЕРАНІВ»	63

ГІБРИДНІ ЗАГРОЗИ ТА ЗАСОБИ ПРИТИДІЇ ЦЬОМУ СОЦІАЛЬНОМУ ЯВИЩУ

*Гедікова Наталя Пилипівна,
д. політ. н., професор,
професор кафедри політичних наук і права
соціально-гуманітарного факультету
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
м. Одеса*

Наприкінці XX – початку XXI століть реальні глобалізаційні процеси сформували усвідомлення того, що у світі затверджується однополярна спрямованість світового розвитку, метою якого є реалізація життєво важливих інтересів, властивих кожній людині (безпечні умови життєдіяльності, гідний рівень життя і добробут, мир, збереження природного середовища тощо). Але, у 10-ті роки останнього століття світовий розвиток кардинально змінив свою векторність, перейшовши до мультиполярності, відповідно, логічним стало утвердження протилежних інтересів і потреб.

Технологічно і ментально світ змінюється, з'являються нові ідеали, зникають старі й з'являються нові духовні, політичні орієнтири, старі ідеали відмирають і формуються нові, відбуваються глобальні зміни, завершується певний цикл для розвитку держав, формується нова світова політика. Ці закономірні процеси цивілізаційного розвитку обумовлені об'єктивними й суб'єктивними причинами поряд з позитивними результатами мають і негативні побічні ефекти, серед яких дезорієнтація в суспільстві, одні країни зазнають економічне виснаження, а інші збагачуються, з'являються нові небезпеки, ризики, виклики і загрози для людства тощо. За цих умов стало очевидним, що до традиційних типів останніх додалися і нові, які здебільшого проявляються в латентній формі й позначаються терміном «гібридні загрози». Серед вагомих чинників, які

впливають на характер їх прояву, варто відзначити конфліктні ситуації, в основі яких лежать несумісні інтереси й прагнення, розбіжності в системи цінностей, цілей; порушення балансу у одній або декількох сферах діяльності; небувале загострення відносин між індивідами, соціальними групами різними за розмірами, складом і з різними інтересами, позиціями, а також на різних рівнях (національний, міжнародний, глобальний).

За соєю суттю гібридні загрози є соціальним явищем, які створюються в процесі особливого виду соціальної діяльності. Виходячи з розуміння терміну «гібрид» (схрещення, поєднання, модифікація, змішення тощо) ми можемо говорити, що гібридні загрози є результатом поєднання викликів, ризиків, загроз, небезпек, дестабілізуючих факторів, які так само виникають унаслідок негативної дії тих чи інших чинників (зовнішніх і внутрішніх) на об'єкт захисту.

Гібридні загрози становлять небезпеку не тільки для слабо розвинених держав, але й країн, які мають значно високий науково-технічних, економічний та військовий потенціал.

Гібридні загрози – це «скоординовані та синхронізовані дії, які навмисно спрямовані на системні вразливості демократичних держав та інститутів, за використанням широкого кола засобів. ... явище, що виникає в результаті конвергенції та поєднання різних елементів, які разом утворюють більш складну та багатовимірну загрозу» [3, с. 4–6]. Вони здатні зашкодити загальнозначимим цінностям або унеможливити реалізацію життєво важливих інтересів.

Гібридні загрози передбачають комбінування традиційних і нетрадиційних форм і способів, які використовуються для досягнення поставленої мети.

Джерелами таких загроз можуть бути: державні, недержавні й нетрадиційні актори, а також процеси і явища у політичній, безпековій, правовій, воєнній, соціальній, науково-технологічній, кібернетичній, в економічній, екологічній, культурній, інформаційній та інших сферах

діяльності. Так, актори, які створюють подібного роду загрози у своїй діяльності керуються основною метою – «примусити об'єкт загрози до втілення стратегічних інтересів агресора» [1, с. 55]. Останні, зазначені вище джерела, негативно впливають на стан і сталий розвиток як самої сфери, так й інших сфер.

Гібридні загрози загострюють існуючі протиріччя і конфлікти, глобалізують їх, породжують нові небезпеки і проблеми. У сучасних умовах їх можна розглядати в якості фактору зростання нестійкості світового розвитку.

На міжнародній арені ескалація гібридних загроз переважно обумовлена політичними конфронтаціями між розвинутими державами; конкуренцією між ними за формування майбутнього світового порядку; прагненням розподілити світ на сфери впливу; претендуванням на світове панування або геополітичне домінування; імперськими і експансіоністськими амбіціями; встановленням контролю за міжнародними або регіональними потоками капіталу та ресурсами; бажанням монополізувати найбільш сучасні механізми та інститути насильства, механізми гегемонії в галузі духовного виробництва; досягнення територіально-політичної експансії та встановлення контролю над частинами території інших держав, нехтуючи принципами і нормами міжнародного порядку; або застосовується державою як антикризовий сценарій.

Наразі не існує універсального підходу щодо протидії цьому соціальному явищу.

Так, у сучасному світі новими і найбільш ефективними інструментами недопущення і протистояння гібридним загрозам є стійкість держави і набуття справжньої цивілізаційної суб'єктності у світі, які вважаються одними з основних засад стратегії національної безпеки і розвитку. У більшості країн світу своє обґрунтування вони мають в нормативному документі «Стратегія національної безпеки».

За думкою вчених: «Національна стійкість країни – це така стратегія її існування, коли вона здатна зберігати збалансованість розвитку та успішно відповідати на зовнішні і внутрішні виклики, протистояти загрозам і кризам, ба більше – зусиллями політичної та інтелектуальної еліти вчасно передбачати й ефективно реагувати на них заради гідної самореалізації та гуманістичного розвитку людини, що їх забезпечує держава у взаємодії з громадянським суспільством» [2, с. 6]. Для того, щоб протистояти подібного роду загрозам необхідно інвестувати у власну державу, розвивати економіку, оборонні і безпекові спроможності, розбудовувати демократичні інститути держави і вдосконалювати ефективну систему публічного управління.

На рівні держав, міжнародних організацій з питань безпеки та оборони, союзних об'єднань держав створюються інституції спроможні протидіяти гібридним загрозам. Зокрема, Європейська комісія та EEAS створили міжвідомчу групу для вирішення гібридних загроз, створено Європейський центр передового досвіду з протидії гібридним загрозам, проводяться спільні навчання країн-членів НАТО, а також країн, які не входять до складу Альянсу, за сценаріями гібридних загроз тощо. Ключовими інструментами діяльності новостворених інституцій стають інноваційні технології: штучний інтелект, імерсивні технології, космічні технології, цифрові технології, інформаційні системи тощо.

Міжнародно-правовими засобами протидії гібридним загрозам є сукупність принципів і норм міжнародного права. Після Другої світової війни та у наступні роки більшість країн світу залучившись до міжнародної системи безпеки підписали низку міжнародно-правових актів про співробітництво та забезпечення миру в міжнародному і регіональному форматі, розроблених під егідою ООН, ОБСЄ, ЄС, Ради Європи, НАТО, МАГАТЕ та інших. Їх основу становлять загальновизнані принципи міжнародного права, а провідним положенням є декларування невід'ємного права усіх держав-учасників на повагу до незалежності,

державного суверенітету і територіальної цілісності й непорушності існуючих кордонів. Також, сформувалося розуміння того, що забезпечення індивідуальної національної безпеки однією державою можливе в умовах міжнародної або колективної безпеки, правовою основою якої є міжнародний або багатосторонній договір, розроблений в інтересах держав-підписантів. Обов'язковими умови такого договору є не вдаватися до застосування сили під час розв'язання спорів та запобігання конфліктам і прагматичне співробітництво.

Проте, як свідчить сучасна реальність, незважаючи на прийняті зобов'язання, певні країни не одноразово вдавались і вдаються до їх порушення. Тоталітарні і авторитарні актори використовуючи різного роду методи створюють загрозливу ситуацію для певної країни або групи країн. Ще однією особливістю сучасності є об'єднання цих акторів. І ці тенденції, враховуючи застосування санкцій, запровадження аналогічних обмежувальних заходів, політичного тиску з боку інших акторів, у сучасному світі тільки посилюються. Це є свідченням кризи дієвості міжнародних безпекових інститутів і неієздатності міжнародного права у цій сфері. Реалізація розроблених стратегій, планів, положень прийнятих угод, тощо не завжди ефективно може вплинути на зниження гібридних загроз. За таких умов актуалізується питання комплексного і узгодженого підходу, координованості дій, посилення міжнародного тиску.

Ефективна протидія гібридним загрозам можлива лише за умови, що міжнародна спільнота візьме на себе відповідальність у прийнятті стратегічних і доленосних рішень, навіть із застосуванням засобів силового стримування.

Отже, ми вступили в нову фазу історичного розвитку людської цивілізації. Це фаза, в якій конфлікти загострюються, вони відбуваються у міжнародному масштабі, стають боротьбою між державами та групами держав. Їх виявом є гібридні загрози. А протидія їм стає пріоритетом.

Список використаних джерел:

1. Голуб'як Н., Голуб'як І. Гібридні загрози як виклики безпековій політиці ЄС. *Вісник Прикарпатського університету. Серія: Політологія*. 2023. № 1 (15). С. 53–59.
2. Пирожков С., Хамітов Н. Національна стійкість заради незалежності і розвитку України. *Освіта і суспільство*. 2021. № 7-8. С. 6–7.
3. *Glossary Hybrid Threats / Глосарій з гібридних загроз / упоряд. С.В.Гришко та ін.; за заг. ред. С.В. Гришко*. 2021. 113 с. URL: <https://openarchive.nure.ua/server/api/core/bitstreams/cdffc0fe-4e55-4fec-9977-16dbd8c2c7e5/content> (дата звернення 10.01.2025).

ГОЛОВНІ НАПРЯМИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІСЛЯВОЄННОЇ УКРАЇНИ

*Голка Валерія Євгенівна,
к. політ.н., Одеський торговельно-економічний
фаховий коледж
м. Одеса*

*Панасюк Олександра Миколаївна,
студентка 1 курсу гр. ФК 6924,
Одеський торговельно-економічний
фаховий коледж
м. Одеса*

Повномасштабна агресія Російської Федерації завдала Україні безпрецедентних руйнувань та спричинила глибокі соціально-економічні та екологічні наслідки. Водночас, перед Україною відкривається унікальна можливість не просто відновити втрачене, а й побудувати нову, стійку та процвітаючу державу на засадах сталого розвитку. Цей процес вимагає комплексного підходу, що охоплює економічні, соціальні та екологічні аспекти, з урахуванням міжнародного досвіду та Цілей сталого розвитку